

Samhällsekonomiska bokslut, utvärderingar och analyser

Slutrapport
Uppföljande samhällsekonomisk utvärdering, nr 2

Projekt Columbus

Samordningsförbundet Göteborg Centrum
2010-04-28

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Sammanfattning	3
Samhällsekonomisk uppföljande utvärdering av projekt Columbus	6
Inledning	6
Projektets klassificering	7
Vad innehåller rapporten för data?	7
Samhällsekonomisk potential	8
Samhällsekonomisk analys	9
Samhället som helhet	10
Staden	11
Regionen	11
Arbetsförmedlingen	11
Försäkringskassan	12
Staten totalt	12
Individerna/hushållen	12
Slutsats	15
Columbus - ett projekt inom Samordningsförbundet Göteborg Centrum	20
Bakgrund	20
Målgrupp	20
Unga vuxna som:	20
Projekt mål	20
Personal	20
Metoden "Columbus modellen"	20
Urvalet till den samhällsekonomiska utvärderingen.....	20
Vad är NyttoSAM?	22
Avgränsningar och antaganden.....	22

Sammanfattning

Samordningsförbundet Göteborg Centrum har gett payoff i uppdrag att genomföra en andra uppföljande utvärdering av de samhällsekonomiska effekterna för 25 individer som deltagit i projekt Columbus. För att genomföra utvärderingen har payoff's modell NyttoSam använts.

Projekt Columbus startade upp 2006 och är ett metodutvecklande samverkansprojekt som drivs av Samordningsförbundet Göteborg Centrum. Projektet är organisatoriskt placerat inom enheten för Arbete & Integration Göteborgs Stad Härlanda.

De myndigheter som samverkar i Columbus är Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Socialtjänsten och Primärvården/Psykiatrin. Målgruppen utgörs av unga vuxna som:

- Är mellan 18-30 år.
- Bor i någon av de fem centrala stadsdelarna i Göteborgs Stad.
- Bedöms ha psykiska problem som hindrar möjligheter till arbete/studier.
- Är arbetslösa och saknar egen försörjning.
- Är i behov av stöd från mer än en myndighet.

Unga som bedöms ha en psykisk sjukdom som kräver insats från specialist inom psykiatrin ska hänvisas dit. Personer med ett aktivt pågående missbruk ska hänvisas till missbruksvården.

Projektmålen är följande:

- Uppnä eller öka förmågan till förvärvsarbete.
- Förbättrad livskvalitet.
- Stärkt social kompetens.
- Undvika rundgång mellan myndigheter.

Denna utvärdering har genomförts 12 månader efter den första uppföljande utvärderingen som genomfördes våren 2009, 24 månader efter att deltagarna lämnat projektet.

Den första utvärderingen, år 2008, omfattade 30 individer, fem av dessa har inte kunnat nås i samband med de uppföljande utvärderingarna. Bortfallet motsvarar 17 procent.

payoff har nu genomfört samhällsekonomiska utvärderingar av projekt Columbus tre år i rad. Vi har därmed förbättrat möjligheten att ge svar på vad som hänt deltagarna, och därmed samhällets ekonomi, på lite längre sikt än vad som är vanligt. De viktigaste resultaten av den senaste utvärderingen är följande:

1. Samhället som helhet

- a. Intäkten är fortfarande hög, dvs. högre än vid första utvärderingstillfället år 2008. Jämfört med föregående 12-månadersperiod har den dock minskat marginellt med 77 000 kr. Det innebär att intäkten för samhället per år, utifrån det resultat som erhöles på förra utvärderingen, nu är 3,4 milj. kr. Per deltagare motsvarar det 136 000 kr.
- b. På lång sikt har den förväntade intäkten minskat något men utgör ändå cirka 60 milj. kr, motsvarande 2,4 milj. kr per deltagare.
- c. Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential har minskat med en procent från 25 till 24 procent. Den marginella minskningen beror på att produktionen gått ner något medan behovet av vård och omsorg har reducerats ytterligare. Av det totala produktionsutrymmet är 25 procent utnyttjat.

- d. Lönsamheten för samhället de tre första åren efter att de 25 deltagarna lämnat projektet är 6,7 milj. kr, motsvarande 267 000 kr per deltagare.

2. Aktörerna

- a. Intäkten har ökat med cirka 135 000 kr för **staden** jämfört med förra utvärderingen. Det innebär att intäkten för staden per år, utifrån det resultat som erhöles på förra utvärderingen, nu är 623 000 kr. Per deltagare motsvarar det 25 000 kr. Lönsamheten för staden de tre första åren är 1,05 milj. kr, motsvarande 42 000 kr per deltagare.
- b. Intäkten har ökat med cirka 3 000 kr för **regionen** jämfört med förra utvärderingen. Det innebär att intäkten för regionen per år nu är 458 000 kr. Per deltagare motsvarar det 18 400 kr. Lönsamheten för regionen de tre första åren är 900 000 kr, motsvarande 36 000 kr per deltagare.
- c. Intäkten har minskat med cirka 154 000 kr för **staten** jämfört med förra utvärderingen. Det innebär att intäkten för staten per år nu är 1,3 milj. kr. Per deltagare motsvarar det 52 400 kr. Lönsamheten för staten totalt de tre första åren är 2,1 milj. kr, motsvarande 84 000 kr per deltagare.
- d. Kostnaderna har ökat med cirka 14 000 kr för **Arbetsförmedlingen** jämfört med förra utvärderingen. Det innebär att kostnaden för Arbetsförmedlingen per år nu är 44 700 kr. Per deltagare motsvarar det 1 800 kr.
- e. Kostnaderna har ökat med cirka 130 000 kr för **Försäkringskassan** jämfört med förra utvärderingen. Det innebär att intäkten för Försäkringskassan per år nu är 166 000 kr. Per deltagare motsvarar det 6 640 kr.
- f. **Deltagarnas** sammanlagda disponibla inkomst har försämrats sedan den förra utvärderingen med drygt 50 000 kr. I genomsnitt innebär det en försämring på drygt 2 000 kr per deltagare.

Utvärderingen visar att kvalificerade insatser under en längre tid med helhetssyn och samverkan som grund, och med gemensamma personella resurser från de samverkande parterna i Samordningsförbundet, ger goda resultat för personer i ett långt gånget utanförskap.

För payoff är utvärderingen av projekt Columbus unikt genom att vi fått möjlighet att följa deltagarna under tre år efter de lämnat projektet. Vanligtvis följer vi deltagarna bara under ett år vilket innebär att de långsiktiga effekterna då enbart bygger på prognoser. I detta fall har vi kunnat följa den faktiska utvecklingen som inte bara visat att de ursprungliga resultaten kunnat bibehållas, utan till och med, förbättras på några års sikt.

Lönsamheten är stor på sikt när åtgärds kostnaderna betalats tillbaks. Om vi dessutom lägger till att det finns en stor potential hos deltagarna att öka arbetets omfattning och minska behovet av subventioner, finns ytterligare samhällsnytta att vinna. Flera av deltagarna står också på tröskeln till arbetslivet vilket också är en möjlighet att arbeta vidare med.

I fortsättningen gäller det därför att följa upp och stödja deltagarna för att ta vara på den potential som finns till ytterligare förbättring, men också för att bibehålla det positiva resultatet.

Sammanfattningsvis visar denna samhällsekonomiska utvärdering av projekt Columbus att det finns stora möjligheter att förhindra fortsatt utanförskap och marginalisering för denna målgrupp. Den stora vinsten med detta arbetssätt ligger främst på ett par års sikt men är då desto större.

NyttoSam

- ett verktyg för samhällsekonomisk utvärdering -

Förutsättningar:

- urval eller totalstudie
- deltagarnas situation före och efter deltagandet i åtgärden jämförs
- möjligheter att göra ett alternativscenario, vad skulle hänt utan åtgärd?
- utvärderingen görs i nära samverkan med beställaren alternativt efter certifiering

Några nyckeltal:

- intäkter och kostnader för det som utvärderats måste tas fram
- lönsamhet och payoff-tid beräknas med stöd av intäkter och kostnader
- verkningsgrad fokuserar på deltagarnas egenförsörjning och konsumtion av vård och omsorg

Nyttan:

- synliggör effektivitet och samhällsekonomisk nytta av sociala investeringar på kort och längre sikt
- ger beslutsunderlag som underlättar framtida satsningar
- möjliggör lärande och jämförelse med liknande åtgärder

Samhällsekonomisk uppföljande utvärdering av projekt Columbus

payoff har fått i uppdrag av Samordningsförbundet Göteborg Centrum att göra en andra uppföljande utvärdering av de samhällsekonomiska effekterna för 25 deltagare i projekt Columbus. De två tidigare utvärderingarna genomfördes år 2008 och 2009.

Projekt Columbus startade 2006 och är ett metodutvecklande samverkansprojekt som drivs av Samordningsförbundet Göteborg Centrum. Projektet är organisatoriskt placerat inom enheten för Arbete & Integration Göteborgs Stad Härlanda.

De myndigheter som samverkar i Columbus är Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Socialtjänsten och Primärvården/Psykiatrin. Målgruppen utgörs av unga vuxna som:

- Är mellan 18-30 år.
- Bor i någon av de fem centrala stadsdelarna i Göteborgs Stad.
- Bedöms ha psykiska problem som hindrar möjligheter till arbete/studier.
- Är arbetslösa och saknar egen försörjning.
- Är i behov av stöd från mer än en myndighet.

Unga som bedöms ha en psykisk sjukdom som kräver insats från specialist inom psykiatrin ska hänvisas dit. Personer med ett aktivt pågående missbruk ska hänvisas till missbruksvården.

Projektmålen är följande:

Uppnä eller öka förmågan till förvärvsarbete

Förbättrad livskvalitet

- Stärkt social kompetens
- Undvika rundgång mellan myndigheter

För att genomföra utvärderingen har payoff's verktyg Nyttosam använts. Uppdraget har bestått i att samla in information angående deltagarnas försörjningssituation och dess nyttjande av samhällets resurser. Utvärderingen syftar till att studera hur deltagarnas situation förändrats tre år efter att de lämnat projekt Columbus, relativt situationen efter två år. Året direkt efter deltagarna lämnat projektet benämns i rapporten efterlägeEtt (2008), året därpå benämns efterläge-Två (2009) och året därpå efterlägeTre (2010).

Inledning

Den år 2008 genomförda första utvärderingen följde upp deltagarnas situation året efter de lämnat projektet i relation till deras situation året innan de kom in i projektet (efterlägeEtt respektive föreläget). I det fallet kunde vi beräkna såväl intäkter som lönsamhet utifrån de i projektet vidtagna åtgärderna. I de två andra, uppföljande, utvärderingarna är förutsättningen för utvärderingen något annorlunda då vårt uppdrag varit att jämföra två s.k. efterlägen med varandra.

Utvärderingen och analysen tar denna gång fasta på hur deltagarna situation förändrats i efterlägeTre jämfört med efterlägeTvå. Om då utfallet av utvärderingen (förändringen i intäkt) är positiv har situationen, sett ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, förbättrats, medan motsatsen gäller om utfallet är negativt.

Våra beräkningar avser således denna gång att studera hur intäkterna har förändrats i efterlägeTre jämfört med efterlägeTvå. Utifrån dessa uppgifter kan vi revidera tidigare gjorda analyser av hur projektets lönsamhet påverkats på såväl kort som lång sikt. På kort sikt kan vi studera hur hållba-

ra data är från den första utvärderingen år 2008, medan vi på lång sikt kan göra bättre prognoser nu när data baseras på tre successiva utvärderingar och inte, som oftast är fallet, bara på en.

Även denna gång har underlaget till utvärderingen samlats in lokalt av projektmedlemmen Barbara Möller. Det insamlade underlaget kring varje deltagare har därefter bearbetats med stöd av vårt verktyg Nyttosam. Utfallet har sedan analyserats och sammanställts i denna rapport. Återföringen till uppdragsgivaren sker slutligen i form av ett överlämnande av rapporten i kombination med en muntlig presentation.

Som ett komplement till denna rapport har en kortare och mer sammanfattande rapport tagits fram. Den fokuserar på utvecklingen och resultaten på samtliga tre år efter att deltagarna lämnat projekt Columbus.

Projektets klassificering

payoff har tagit fram ett system för klassificering av olika samverkansprojekt. Det innebär att likvärdiga projekt klassas in i ett antal separata kategorier. Syftet med klassificeringen är att:

- den skapar krav på tydligare målsättning för projektet/verksamheten.
- den möjliggör jämförelser mellan likvärdiga projekt - hur bra är resultatet av vårt projekt/vår verksamhet jämfört med likartade projektet?
- den underlättar lärandet av vilka åtgärder som leder till effektivitet och bra lönsamhet och, som i sin tur, möjliggör att vi kan satsa på bra åtgärder på kommande projekt/verksamheter.

Målet med klassificeringen är ytterst att kunna redovisa hur samhällets gemensamma resurser använts i olika projekt och verksamheter. Vi vill gå från ett kostnads- till ett socialt investeringsperspektiv och synliggöra effekterna och nyttan av en utvärderad åtgärd.

Enligt det system för klassificering av olika samverkansprojekt som payoff tagit fram tillhör projekt Columbus kategori T6. Kriterierna för att tillhöra T6 är följande;

Steg 1. *Projektet är utvärderat med vår standardmetod (efterläge jämförs med föreläge).* Detta kriterium är uppfyllt av projektet.

Steg 2. *Projektets syfte är primärt att få in deltagarna i arbetslivet.* Detta kriterium är uppfyllt av projektet.

Steg 3. *Utanförskapet är långt gånget för deltagarna (produktionen i föreläget är marginell).* Detta kriterium är uppfyllt av projektet, produktionen i föreläget är 27 000 kr/deltagare vilket motsvarar fem procent av en heltidsproduktion.

Steg 4. *Resurserna i projektet är relativt stora.* Detta kriterium är uppfyllt av projektet, åtgärds-kostnaden är drygt 105 000 kr per deltagare vilket ligger över genomsnittet för alla projekt vi utvärderat.

Vad innehåller rapporten för data?

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redovisar hur den samhällsekonomiska potential som fanns efter efterlägeTvå påverkats under efterlägeTre. Därefter redovisas hur intäkterna förändrats under det år som gått sedan den förra utvärderingen genomfördes och hur det i sin tur påverkats projektets lönsamhet. En sammanfattning av alla väsentliga resultat finns i rapportens inledning.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; staden, regionen, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, ”övrig stat”.

För staden och regionen redovisas även intäkterna på kort sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Samhällsekonomisk potential

I tabell 1 nedan framgår hur den samhällsekonomiska potential som fanns tillgänglig i efterlägeTvå påverkats under året fram till denna andra uppföljande utvärdering. Med samhällsekonomisk potential avses hur stort det samhällsekonomiska ”utrymmet” är för deltagarna att förbättra utifrån sin situation på arbetsmarknaden och dess utnyttjande av olika typer av resurser, såsom omsorg, sjukvård, handläggning etc. Ju färre som arbetar och ju fler som nyttjar olika typer av resurser i föreläget, desto större är utrymmet för förbättringar av denna s.k. samhällsekonomiska potential i efterläget. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en ”verkningsgrad” på 100 procent, dvs. att hela potentialen kunnat utnyttjas genom verksamhetens drivande.

Tabell 1. Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential förändrats mellan efterlägeTre och efterlägeTvå.

	Kort sikt
Tillgänglig potential i efterlägeTvå, <u>varav</u>	10 830 617 kr
produktion	10 501 280 kr
vård, omsorg och handläggning	329 337 kr
Nyttjad produktion i efterlägeTre	26 %
Nyttjad produktion i efterlägeTre	25 %
Utnyttjad potential, <u>varav</u>	-77 143 kr
produktion	-114 106 kr
vård, omsorg och handläggning	36 963 kr
Verkningsgrad, <u>varav</u>	-1 %
produktion	-1 %
vård, omsorg och handläggning	11 %
Kvarvarande potential i efterlägeTre	10 907 760 kr

Med tillgänglig potential i efterlägeTvå avses den potential som fanns att tillgå för de 25 personer som ingår i den uppföljande utvärderingen två år efter de lämnat projekt Columbus. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av ett heltidsarbete med genomsnittslön plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i projektet. För en individ som står utanför arbetsmarkna-

den och inte konsumerar mer vård och omsorg än vad som är normalt utgör potentialen cirka 550 000 kr.

Högsta potential på individnivå utgjordes av cirka 624 000 kr. Detta är kopplat till en individ som i efterlägeTvå hade försörjningsstöd och som var beroende av viss vård och omsorg. Den totala potentialen utgjorde cirka 10,8 milj. kr motsvarande cirka 433 000 kr per deltagare när efterlägeTre inleddes.

Delas den tillgängliga potentialen upp i sina två beståndsdelar kan vi se att produktionspotentialen (vad som finns att frigöra avseende att fler kommer i arbete) utgjorde cirka 10,5 milj.kr medan resurspotentialen (dvs. ”överkonsumtionen” av olika resurser) var cirka 329 000 kr.

Den utnyttjade potentialen visar hur mycket av det tillgängliga utrymmet som påverkats under efterlägeTre. Som framgår av tabellen har potentialen ökat med 77 000 kr vilket är en konsekvens av att produktionen minskat marginellt (tolkas som en försämrad utveckling) i kombination med minskad konsumtion av vård och omsorg (tolkas som en förbättrad utveckling).

Verkningsgraden som var 25 procent för ett år sedan har minskat med en procentenhet till 24. Värdet är dock fortfarande klart över den verkningsgrad på 18 procent som projektet uppvisade vid den första utvärderingen, år 2008.

Beräknar man den totala, långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett ”sannolikt” och ett ”teoretiskt”. Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar verksamheten under halva tiden fram till förväntad pensionsålder (vilket i nuläget är 63 år). Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder, dvs. 67 år. Värdena för det sannolika respektive teoretiska potentialen på lång sikt är 192 milj. kr och 438 milj. kr. Utslaget per deltagare motsvarar det senare 17,5 milj. kr.

Även om dessa långsiktiga beräkningar är osäkra, då de bygger på olika antaganden om framtiden, visar siffrorna vilka stora potentialer det finns i att bryta utanförskapet hos människor, särskilt när de är unga och har många ”avbetalningsår” fram till sin pension. Sålunda har en av de deltagande individerna en långsiktig potential på 10,9 milj. kr beräknat enligt det försiktigare antagandet. Det höga värdet är bl. a beroende på just denna individs låga ålder. Motsvarande medelvärde för alla 25 deltagare är 7,7 milj. kr.

Samhällsekonomisk analys

I tabell 2 nedan redovisar vi en sammanställning över förändringen i intäkt när vi jämför deltagarnas situation i efterlägeTre med efterlägeTvå.

En förändring på noll indikerar att intäkten per år är lika stor som vid förra utvärderingen. Om förändringen är positiv har den årliga intäkten ökat vilket i sin tur påverkar den prognostiserade långsiktiga lönsamheten positivt, och vice versa.

Hur intäkten förändrats redovisas förutom för samhället som helhet även för alla berörda sektorer i samhället; dvs. stad, region, staten, individen/hushållet samt försäkringsgivarna. Dessutom särredovisas intäktsförändringen för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat¹, dvs. de delsektorer som tillsammans utgör staten totalt.

---

¹ Med ”övrig stat” avses främst de olika skatteeffekter som påverkar staten.

För såväl staden som regionen redovisas även hur intäktsförändringen fördelats mellan de olika intäktskällor som är aktuella, dvs. skatteintäkter, försörjningsstöd och handläggning.

Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

Tabell 2. Förändring i intäkt på kort (ett år) och medellång (fem år) sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället mellan efterlägeTre (år 2010) och efterlägeTvå (år 2009).

	Kort sikt	Max	min	Medellång sikt
Samhället som helhet	-77 143 kr	285 139 kr	-252 895 kr	-385 715 kr
Staden	134 525 kr	91 430 kr	-31 519 kr	672 623 kr
Regionen	2 285 kr	12 790 kr	-15 356 kr	11 424 kr
Arbetsförmedlingen	-14 313 kr	42 887 kr	-61 200 kr	-71 564 kr
Försäkringskassan	-129 765 kr	176 691 kr	-120 709 kr	-648 827 kr
Övrig stat	-9 594 kr	123 519 kr	-90 801 kr	-47 971 kr
Staten totalt	-153 672 kr	122 350 kr	-228 609 kr	-768 362 kr
Individerna/hushållen	-50 523 kr	74 899 kr	-77 796 kr	-252 613 kr
Försäkringsgivarna	-9 757 kr	19 220 kr	-16 740 kr	-48 786 kr

Samhället som helhet

Som framgår av tabell 2 har den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 25 deltagarnas produktion och resursförbrukning, minskat med 77 000 kr när vi jämför situationen i efterlägeTre med efterlägeTvå. Det innebär att intäkten för samhället per år, utifrån det resultat som erhöles på förra utvärderingen, nu är 3,4 milj. kr. Per deltagare motsvarar det 136 000 kr.

Trots att intäkten minskat något under senaste året är den fortfarande cirka en miljon högre än vid den första utvärderingen år 2008.

Den långsiktiga intäkten, baserad på antagandet om att den aktuella statusen i efterlägeTre bevaras under halva tiden fram till förväntad pensionsålder², utgör 60 milj. kr, dvs. 2,4 milj. kr per deltagare.

Lönsamheten för samhället de tre första åren är 6,7 milj. kr, motsvarande 267 000 kr per deltagare.

2. Med förväntad pensionsålder avses den ålder där vi i genomsnitt går i ålderspension. F.n. är det cirka 62 år.

Staden

Staden har fått en ökad intäkt på 135 000 kr på ett års basis jämfört med föregående 12 månaders period. Delar vi upp den totala effekten för staden på de tre olika intäktskällor som vårt program beräknar - bistånd, skatt och real resursförbrukning - kan vi konstatera att skatteintäkterna har ökat med cirka 32 000 kr. Den reala resursförbrukningen (huvudsakligen handläggningstid för socialtjänsten) har minskat med 28 000 kr samtidigt som det ekonomiska biståndet har reducerats med 75 000 kr relativt EfterlägeTvå.

Stadens positiva utveckling kan kopplas till att några av deltagarna kunnat lämna beroendet av ekonomiskt bistånd i kombination med att skatteintäkterna ökat från de som kommit i arbete och/eller gått till sjukpenning.

Stadens genomsnittliga intäktsökning per 12 månadsperiod och deltagare är cirka 5 400 kr. Den medellånga intäktsökningen för staden är också positiv och utgör 673 000 kr. Ser vi på utfallet för de enskilda deltagarna varierar den förändrade intäkten mycket, skillnaden mellan bästa och sämsta utfall är cirka 123 000 kr per år.

Lönsamheten för staden de tre första åren är 1,05 milj. kr, motsvarande 42 000 kr per deltagare.

Regionen

Även för regionen har intäkterna ökat i efterlägeTre jämfört med efterlägeTvå även om förändringen är mycket marginell, 2 300 kr.

Orsaken till det positiva utfallet är kopplat till den ökade sysselsättningen bland deltagarna vilket i sin tur lett till ökade skatteintäkter även för regionen. Variationen i intäkt mellan bästa och sämsta utfall är 28 000 kr. På medellång sikt har intäkten för regionen stärkts med cirka 11 000 kr.

Lönsamheten för regionen de tre första åren är 900 000 kr, motsvarande 36 000 kr per deltagare.

Tabell 3. Förändring i intäkt på kort sikt (ett år) för staden och regionen uppdelade i finansiella och reala effekter mellan efterlägeTre och efterlägeTvå.

	Kort sikt	max	min	medel
Staden, <u>varav</u>	134 525 kr	91 430 kr	-31 519 kr	5 381 kr
bistånd	75 020 kr	54 000 kr	-27 480 kr	3 001 kr
skatt	31 501 kr	27 990 kr	-18 733 kr	1 260 kr
omsorg och handläggning	28 003 kr	9 440 kr	-624 kr	1 120 kr
Regionen, <u>varav</u>	2 285 kr	12 790 kr	-15 356 kr	91 kr
skatt	14 611 kr	12 982 kr	-8 689 kr	584 kr
vård	-12 326 kr	9 248 kr	-10 260 kr	-493 kr

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har ökat sina kostnader med cirka 14 000 kr. Spannet är dock stort; bästa utfall är 4380 000 kr medan en individ ger upphov till en kostnadsökning på 61 nästan 87 000 kr.

Försäkringskassan

Försäkringskassans kostnader har ökat kraftigt sedan den senaste uppföljande utvärdering, ökningen är cirka 130 000 kr. Spannet på utfallen är även här stora på individnivå; från en förbättring på 177 000 kr till en ökad kostnad på 121 000 kr.

Orsaken till den negativa kostnadsutvecklingen ligger i ökat antal deltagare som erhåller sjukpenning/sjukersättning. Några av dessa har gått från ett beroende av ekonomiskt bistånd.

Övrig stat

Intäktsökningen på drygt 370 000 kr härleds till de intäktsökningar staten erhåller för de personer som bryter sitt utanförskap och kommer i arbete i efterlägeTvå. Främsta intäktskällor är inbetalade sociala avgifter och indirekta skatter kopplade till den ökade produktionen.

Staten totalt

I ”staten totalt” ingår de samlade effekterna för Aarbetsförmedlingen, Fförsäkringskassan samt övrigt som påverkar de statliga finanserna. Total förändring ia ökade kostnaderintäktsökningen utgör 345 154 000 kr varav den största enskilda posten utgörs av tappade skatteintäkter i kombination med utbetalad sjukpenning kopplade till de deltagare som kommit i efterlägeTre gått från arbete till sjukskrivningi arbete. Spannet mellan bästa och sämsta utfall för staten är cirka 287 350 000 kr. På medellång sikt beräknas statens totala kostnader öka med 768 000 kr.

Trots den försämrade situationen är lönsamheten positiv för staten totalt de tre första åren; 2,1 milj. kr, motsvarande 84 000 kr per deltagare.

Individerna/hushållen

De 25 deltagarnas sammanlagda disponibla inkomst har försämrats sedan den förra utvärderingen

deltagarnas situation, har försämrats mycket marginellt under den 12 månaders period som förlutit sedan den förra utvärderingen år 2009. Uttryckt i siffror innebär det att verkningsgraden

minskat med en procent från 25 till 24 procent och att den årliga intäkten för samhället minskat

Utvärderingen visar att det finns stora samhällsekonomiska vinster av att personer kan bryta sitt utanförskap och övergå till en aktiv situation, som innebär en högre grad av självtillit och självförsörjning, men även ett ökat attraktionsvärde på arbetsmarknaden. Konkret innebär det att personer går till någon form av anställning från att före medverka i projektet ha varit bidragsberoende. På detta sätt bidrar individerna till samhällets produktion samtidigt som många minskar sin konsumtion av tjänster från samhällets olika aktörer.

Analysen utgår från deltagarnas status 12 månader efter den förra uppföljande utvärderingen som i sin tur genomfördes 24e utvärderingarna visar hur deltagarnas status utvecklats på lite längre sikt än vad som brukar vara fallet i våra utvärderingar.

Den ökade självförsörjningsgraden som deltagandet i projekt Columbus lett till för individerna, har inte bara vidmakthållits sedan den första utvärderingen år 2008, den har dessutom förbättrats totalt sett – trots en marginell nedgång det senaste året. Eftersom det är svårt att veta om prognoser på lång sikt kommer att realiseras, så är det extra intressant med dessna uppföljande utvärderingar.

Absolut viktigast att konstatera är att projekt Columbus är lönsamt på samhällsnivå genom de intäkter som skapas på sikt, dvs. efter att åtgärdskostnaden ”återbetalats”. De relativt höga kostnaderna gör att återbetalningstiden kan bli längre, men våra uppföljande utvärderingar av projekt Columbus visar att det genererats fortsatta intäkter under de två år som gått sedan den första utvärderingen.

Det är relativt svårt att jämföra resultatet mellan olika insatser och projekt. Detta beror på att många olika faktorer påverkar utfallet, såsom målgrupp, syfte och mål, resurser, åtgärdsstid mm. I vissa fall bygger även efterläget delvis på en skattning av resultatet, vilket kan ge en mindre säkerhet i resultatet. En styrka för denna utvärdering är att det genomförts två uppföljande utvärderingar för de 25 deltagarna.

Det är inte heller relevant att jämföra ett projekt eller verksamhet som primärt syftar till att bedöma lämpliga åtgärder med verksamheten som har som främsta målsättning att deltagarna skall komma i arbete eller påbörja en utbildning. Målsättningen för projekt Columbus ligger i linje med huvuddelen av de utvärderingar som genomförts av payoff.

Ytterligare en viktig faktor som kan försvåra en jämförelse är att den samhällsekonomiska utvärderingen många gånger bygger på ett urval av deltagare. Detta medför frågor kring representativitet och vilka slutsatser som är relevanta för hela verksamheten. Optimalt är att utvärderingen utgör en integrerad del av verksamheten redan från början vilket underlättar datainsamlandet påtagligt.

Den klassificering av våra utvärderingar som vi börjat tillämpa möjliggör en relevantare jämförelse mellan likvärdiga verksamheter, dvs. satsningar som har liknande förutsättningar.

Om vi jämför resultatet för projekt Columbus ”rakt av” med de cirka 30 utvärderingar som payoff genomfört de senaste två åren, är resultatet bättre än genomsnittet. Nedan redovisas några nyckeltal och värden för projekt Columbus enligt den senaste uppföljande utvärderingen, jämfört med resultatet för de övriga genomförda utvärderingarna (inom parentes):

Lönsamhet per deltagare tre år efter projektavslut är 267 000 kr (saknas för övriga projekt).

Åtgärdskostnad per deltagare, 106 300 kr (56 000 kr).

Verkningsgrad, 24 procent (15 procent).

Utvärderingen visar att kvalificerade insatser med helhetssyn och samverkan som grund, och med gemensamma personella resurser från de samverkande parterna i Samordningsförbundet, ger goda resultat för personer i ett långt gånget utanförskap.

Lönsamheten är stor på sikt när åtgärdskostnaderna betalats tillbaka. Om vi dessutom lägger till att det finns en stor potential hos deltagarna att öka arbetets omfattning och minska behovet av

subventioner, finns ytterligare samhällsnytta att vinna. Flera av deltagarna står också på tröskeln till arbetslivet vilket också är en möjlighet att arbeta vidare med.

I fortsättningen gäller det därför att följa upp och stödja deltagarna för att ta vara på den potential som finns till ytterligare förbättring, men också för att bibehålla det positiva resultatet.

Sammanfattningsvis visar denna samhällsekonomiska utvärdering av projekt Columbus att det finns stora möjligheter att förhindra fortsatt utanförskap och marginalisering för denna målgrupp.

Rapporten är sammanställd av payoff.nu

sven@payoff.nu

Kontaktperson för projekt Columbus: Barbara Möller; barbara.moller@harlanda.goteborg.se

Bilagor
Presentation projekt Columbus
Presentation NyttoSam

Columbus - ett projekt inom Samordningsförbundet Göteborg Centrum

Bakgrund

Projekt Columbus startade upp 2006 och är ett metodutvecklande samverkansprojekt som drivs av Samordningsförbundet Göteborg Centrum. Projektet är organisatoriskt placerat inom enheten för Arbete & Integration Göteborgs Stad Härlanda.

De myndigheter som samverkar i Columbus är Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Socialtjänsten och Primärvården/Psykiatrien

Målgrupp

Unga vuxna som:

Är mellan 18-30 år.

Bor i någon av de fem centrala stadsdelarna i Göteborgs Stad.

Bedöms ha psykiska problem som hindrar möjligheter till arbete/studier.

Är arbetslösa och saknar egen försörjning.

Är i behov av stöd från mer än en myndighet.

Unga som bedöms ha en psykisk sjukdom som kräver insats från specialist inom psykiatri ska hänvisas dit. Personer med ett aktivt pågående missbruk ska hänvisas till missbruksvården.

Projekt mål

Uppnå eller öka förmågan till förvärvsarbete

Förbättrad livskvalitet

Stärkt social kompetens

Undvika rundgång mellan myndigheter

Personal

På Columbus finns ett samlokaliserat tvärprofessionellt team bestående av psykologer, psykiater och coacher från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Socialtjänsten. I projektet arbetar också administratör och projektledare.

Metoden "Columbus modellen"

- Flexibel och aktiv arbetsmodell med individuella lösningar
- Tvärprofessionellt team
- Samlokalisering
- Samverkan

Urvalet till den samhällsekonomiska utvärderingen

Personer som avslutat sitt deltagande i projekt Columbus mellan juni 2007 och dec 2007 har kontaktats och tillfrågats om de vill delta i en samhällsekonomisk utvärdering. De trettio som deltagit har helt enkelt blivit slumpmässigt valda utifrån om vi lyckats nå dem på telefon eller inte. Efter

den enskildes samtycke har en intervju genomförts på telefon eller i ett personligt möte. Av de ursprungliga 30 deltagarna ingår 25 stycken i denna andra uppföljande utvärdering. Samtliga intervjuer och uppföljningar har genomförts av samma intervjuare. Sammantaget kan sägas att de unga vuxna har upplevt dessa intervjuer mycket positivt, en bra sammanfattning och en sorts bokslut för dem själva.

Lena Stenfeldt

Projektledare

Samordningsförbundet Göteborg Centrum

□ [HYPERLINK "http://www.projektcolumbus"](http://www.projektcolumbus.se) □ □ [www.projektcolumbus](http://www.projektcolumbus.se) □ .se

Bakgrund
Projekt Columbus vänder sig till unga vuxna mellan 18-30 år boende i de fem centrumstadsdelar i Göteborg. Projektet är nu förlängd till och med första halvåret 2010.

Som deltagare kan man vara inskriven och ha kontakt med projektet under ett år.

Sedan projektets start t o m 2008-12-31 har 180 unga vuxna deltagit i projekt Columbus. Av dessa har 127 personer avslutats.

Resultatet för de som avslutat projektet är följande:

Arbete 34 st

Arbete med AF-stöd 3 st

Utbildning yrkesinriktad 15st

Utbildning allmän 7 st

Aktuell hos AF 3 st

Annan samverkans aktivitet 6 st

Rehab arbetsförberedande 8 st

Ej rehab mot arbete i dagsläget 31st

Annan orsak flyttat 1st

Annan orsak ej avhörd 3st

Annan orsak övrigt 8 st

Uppgift saknas 8st

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekonomiskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff.nu över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras m h t förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader o s v.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff.nu utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, Försäkringskassa, Arbetsförmedlingen, övrig stat, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

Nyttosam ska ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff.nu betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för Nyttosams beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka.

Följande avgränsningar har gjorts:

Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden

Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet

Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer

Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte

De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte

---

Skatter, arbetsgivaravgifter mm.

Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.

Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka

Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag

Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet

